

Jurík, Lukáš

Ženevčan

Studia philosophica. 2021, vol. 68, iss. 1, pp. 111-121

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SPH2021-1-10>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/144133>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Ženevčan

A Genevan

Lukáš Jurík

„Zbabelá a nízka povaha, ako sa zdá, zrejme nemá nič spoločné so skutočnou filozofiou.“

Platón

Po dlhej ceste autobusmi a vlakmi som napokon dorazil k svojmu starému priateľovi, ktorého som spoznal na univerzite. Hneď po príchode do Ženevy ma privítal, ubytoval u seba a podvečer ma pozval do salónika.

O pravidlách pred dverami

Ženevčan: Máme zvláštne časy, priateľu. Mnohí by sa chceli rozprávať na rôzne témy, a tvária sa ako hľadači odpovedí, ale popravde si myslím, že väčšina hľadá iba uspokojenie vlastného ega a snažia sa len presadiť lož, ktorú považujú za pravdu.

Dietrich: Ani doma v debatných krúžkoch to nebolo inakšie, priateľu. Veď si dobre pamätám, ako namosúrení sme obaja odchádzali, s hrstkou nám podobných, že sa mnohí rozprávali a rozprávali a predsa o ničom, ako krčmoví filozofi či azda niečo horšie.

Ž: Veríš, že môže byť ešte niečo horšie od krčmového filozofa?

D: Ten, ktorý sa považuje za filozofa, ale oceľhuje sa tým len z toho dôvodu, aby to, čo povedal, malo nejakú váhu. Ak povieš na niečo, že si to niekde čítal, alebo si si spravil menší prieskum, tvoje slová majú zrazu omnoho väčšiu váhu, i keď to nemusí byť pravda. To isté funguje s pojmom filozofia. Nazývajú sa filozofmi, len aby pridali uveriteľnosť svojim rečiam, akoby strávili celé mesiace štúdiom a vyvrácaním a opätovným skladaním myšlienok, akoby chodievali

noc čo noc s ťažkou hlavou do postelí alebo si vôbec nedopriali spánok, lebo by vedeli, že zrána už tá myšlienka nebude tak jasná, ako v podvečer.

Ž: Nie zle vravíš. Ale keďže ani ty si nezavítal do Ženevy len za zámerom poznávacích prechádzok, myslím, že by sme mali teraz, v prvý večer tvojej návštevy, uzrejniť si pravidlá, ktorými sa budeme riadiť, kedykoľvek dôjde k nejakej debate. Očakávam, že mi v Ženeve budeš robiť Glaukona a sprevádzať ma po miestnych besedách.

D: Bude mi ctou. Tak povedz, o akých pravidlách to hovoríš?

Ž: Iste mi dáš za pravdu, že debata sa skladá zo začiatku, priebehu a zakončenia. Nezačína však v miestnosti, v ktorej prebieha, takisto v nej nekončí. Ak v miestnosti kvitne rastlina, neznamená, že sa v nej aj zrodila. Zrodenie rastliny sa udialo ešte predtým, než sa vôbec ocitla v danej miestnosti. Takisto aj my musíme hľadať pôvod debaty mimo miestnosti. Debata je rozhovor troch a viacerých ľudí, je tak?

D: Dvoch je dialóg.

Ž: Teda bez ľudí by nebolo žiadnej debaty. Nemôže byť z mútnej vody zdravá rastlina, ani jej plody nebudú zdravé a vôbec nebude taká, aká by mala byť, nakoľko do jej živenia pridáme špinu a odpad a baktérie, teda zlo a chorobu. Teda aj človek, ak chce, aby mu dala debata najlepšie plody, musí prichádzať a prilievať čistou vodu.

D: Chceme, aby výsledok debaty bol čo najčistejší.

Ž: Dokonalejšie myšlienke škodia nie zlé myšlienky, lebo aj tie sú svojím spôsobom nástrojom na posilnenie a uzrejenie, čo si ukážeme neskôr, ale škodia jej a debate myšlienky nečisté, ovplyvnené, je tak?

D: Čo myslíš tým nečistým a ovplyvneným?

Ž: Čo všetko dokáže skresliť alebo pretvoriť tvoje myšlienky a ovplyvňuje ich?

D: Rôzne faktory. Od výchovných defektov po defekty spoločnosti, politické orientácie, dokonca aj sexuálne orientácie, ale aj podanie, emočne sfarbené slová, ktoré nemajú ani štipku pravdy, nieto logiky.

Ž: Tak. Nachádzame sa v rozmanitom svete, každý má niečo, čo uznáva, čoho sa bojí, čo nenávidí. Mať nesúhlasný postoj voči niekomu nebudeme nikomu krivdiť. Čo budeme krivdiť, je to násilné ovplyvňovanie rozhovoru niekým, komu sa z rôznych dôvodov nepáči, kadiaľ debata smeruje. Nebudeme mu krivdiť do džentlmenskej odstupenie od rozhovoru, lebo vieme, že nie všetko je pre všetkých príjemné. Ak ale zistíme, že človek bude násilne sabotovať priebeh debaty, bude nás kontrovať nadávkami len preto, že sa možno

debata uberá k presvedčeniu, ktoré je totožné s presvedčením jeho brata, s ktorým nemá dobrý vzťah, to mu môžeme oprávnene krivdiť.

D: Veru tak. Môže odísť. Keď sa k tomu postaví takto, o to viac stúpne v očiach ostatných.

Ž: Lenže my potrebujeme myslenie a hlavy, ktoré sú presne od takýchto vplyvov a skreslení názorov očistené. Teda za dverami pred vstupom do debatnej miestnosti ostanú, lebo naším cieľom majú byť tie najlepšie myšlienky, akékoľvek rasistické názory, politické orientácie, sexuologické a intímne názory, názory vyplývajúce z egoizmu. Ak je napríklad príslušník nami neschvaľovanej politickej strany autorom nejakej knihy, budeme sa jej venovať bez ohľadu na jeho angažovanosť, pretože cieľom nám je tá kniha ako pomôcka pre nás.

D: Máš pravdu, tak spravíme. Chceš povedať ešte niečo, čo má dotýčaj sa spraviť pred vstupom do debaty?

Ž: Musí byť pripravený vystaviť svoje vlastné názory a myšlienky zmene. K čomu by pristupoval k debate, ak by nemal záujem meniť názory – tak ako iných, tak aj svoje. Ak do debaty vstupuje človek nepripravený meniť svoje názory, potom je jeho skutočným zámerom meniť tie názory iných. A tomu to nemôžeme dovoliť. Musíme byť teda pripravení niečoho sa vzdať, ak tak urobia iní, vystaviť naše dlhoročné názory kritickému súdu.

D: Ako sme si teda určili, človek debatujúci musí byť pripravený zmeniť názor iných tak ako aj svoj, musí za dverami nechať egoistické maniere a názory a podujat sa na hľadanie skutočnej odpovedi, čistej, neovplyvnenej vplyvmi pomenenými zlými skúsenosťami či názorovými obcami – či už sociálnych alebo politických – pretože ho to len vzdďaľuje od cieľa. Ak som správne pochopil, môžeme prejsť k samotnej debate.

Debata

Ž: Správne si pochopil. K ďalšiemu rozboru si musíme vziať do hľadáča faktory, ktoré pozostávajú z debaty. Sú nimi teda *téma*, nastolená otázkou, a *debatujúci*. Pre náš rozbor si vezmeme dialóg, ale v skutočnosti vôbec nezáleží na počte debatujúcich, pokiaľ sa budú riadiť istými pravidlami debaty. Nemusíme podrobovať žiadnemu rozboru skutočnosť, že vraví len jeden, a v prípade ochoty prehovoriť by mal dotýčaj sa seba poukázať zdvihnutím ruky, respektíve iným signálom alebo znamením, ktoré organizácia či situá-

cia dovoľí. Začnime od najvyššie hierarchicky položenej dôležitosti. Téma. Povedz, aká téma by mala byť, a aká by nemala byť v rámci debaty?

D: Popravde, viem si predstaviť mnoho tém, ktoré by mali byť predmetom diskusie. Či už by mali byť hlbším rozborom nejakej správy, ktorú niekto niekde začul, alebo vypracovaním nejakej podnikateľskej myšlienky. Vidím rôzne možnosti. Myslíš však tému vo vybranej skupine debatujúcich?

Ž: Ako to myslíš?

D: Či si myslíš, že, napríklad, by sa obec lekárska nemala zapodievať debatou o význame vojny.

Ž: Myslím všeobecne.

D: Nevieť, ktorá téma by nemala byť predmetom debaty.

Ž: Lebo žiadna nie je. Od osobných problémov, ktoré sa občas riešia viacerými hlavami, po filozofiu existencie ľudstva, nejestvuje téma, ktorá by nemohla byť debatným rozborom. Veď, napokon, uznali sme, že debata je aj dialógom, a debatujúcimi teda môže byť aj manžel s manželkou. Takže skutočne je predmetom debaty čokoľvek, bez ohľadu na toho, či sa dotýka všetkých, alebo jedného, či má byť výsledkom výber banky, ktorej chce dotýkať zveriť peniaze, alebo školy pre deti. Verím, že najnezmyselnejšou debatou by bola debata s témou, ktorá sa nedotýka ani jedného debatujúceho, alebo keby sa tvárili ako krčmoví filozofi a rozprávali sa o niečom v úrovni vážnosti, na ktorú nesiahajú. Záleží však na podstate debaty. Nazvime to, čo chceme ďalej predložiť, *metodológiou debaty*.

D: A teda?

Ž: Zhodnotili sme, že témou je teda čokoľvek, s čím prideme. Podľa čistoty, s akou debatujúci vstúpia a čo všetko zanechajú za dverami, ukáže úroveň debaty a zároveň potenciál jej výsledku. Lebo nemôžeš priniesť hlinu a očakávať drevo. Debatujúci, nie vždy pochádzajúci z rovnakej vedeckej obce či úrovne vzdelania, musia byť pripravení v prípade potreby byť flexibilnými v otázke vysvetlenia pojmu, na ktorý nie znalý daného pojmu poukáže. Vzhľadom na to, že chceme nájsť spoločný tok našich menších tokov, musíme si byť istý, že rozumieme slovám aj systémom. Preto debatujúci musí byť prístupný vysvetliť, hoc aj najerudovanejšiemu odborníkovi v oblasti astrofyziky, pojem, ktorý nadobudol počas štúdia biológie, lebo astrofyzikova profesia nemusí mať nič dočinenia s biologickým faktom.

D: Myslím, že by šli debatujúci proti samým sebe, keby neboli ochotní ozrejmiť viac, čo myslia.

Ž: Tak. Čo myslíš, aký jazyk, aký výber slov budú naši debatéri používať? Jazyk jednoduchý alebo náročný?

D: Samozrejme, že jednoduchý.

Ž: Prečo tak myslíš?

D: Aby bol zrozumiteľný a jednoduchý na pochopenie.

Ž: Lenže niekedy je jednoduchšie vyjadriť sa odborne, lebo za jedným slovom sa skrýva viac než len pár slov. Mnoho ľudí vie, čo znamená existenčná kríza – a tak ju nazveme existenčnou krízou, nebudeme hovoriť o definícii existenčnej krízy. Ak by sa predsa len niekto vyskytol, a pravdepodobnosť, že človek nevie, čo je existenčná kríza, je mizivá, vysvetlili by sme mu to, ale z celkového hľadiska je použitie tohto pojmu jednoduchšie, než vyjadriť ho jednoduchším rozborom. Riskneme, že sa z času na čas môže niekto takýto vyskytnúť, ktorý si zažiada ozrejenie pojmu, avšak nebudeme mu to zazlievať. Môže sa stať, že v niektorých debatách nebude potrebné sa pozastaviť pri žiadnom slove, pri iných však bude nutné vysvetliť mnoho pojmov. Debatujúcemu neodoprieme požiadanie o vysvetlenie.

D: Teraz už viem, čo myslíš.

Ž: Takže nevyužijeme jazyk jednoduchý, ako sme videli. Nie nutne. Ale použijeme náročný slovník, ktorý nie každý ovláda?

D: Skôr si myslím, že využijeme niečo aj z toho, aj z toho. Ak by sme využili náročný slovník, nechtiac by sme rozdelili debatujúcich na tých, čo rozumejú jednoduchšie, než tí, čo by museli naše pojmy omieľať v hlave a hľadať vo vysvetlení.

Ž: Preto zvolíme jazyk flexibilný, aj jednoduchý v jednoduchých pojmoch, aj náročný, lebo náročný sa orientuje na časovo jednoduchšie, avšak komplexné pomenovanie celých definícií a pojmov v danej vedeckej alebo inej obci. Ako žiak, ktorý nerozumie, čo je kvantová fyzika, ale keď mu postupne vysvetlíš, čo je teda kvantovou a čo je fyzikou, dopracuješ sa k vysvetleniu pojmu kvantová fyzika, ktorý mu už neskôr nebude nutné ozrejmovať. Avšak, naše debaty sa nemusia vytvárať z dvoch a viacerých debatujúcich z rovnakej obce. Preto je na umení debatujúcich vycítiť, aká spoločnosť je vôkol nich, a podľa toho voliť jazyk a slová, prípadne ich jednoducho vysvetliť ako dodatok za slovom. Lebo niekedy je jednoduchšie dodať pár slov v toku slov, než čakať, či ňa niekto preruší. *Metafyziku* môžeš jednoducho ozrejmiť dodatkom, *veda zaoberajúca sa bytím*.

D: To si žiada rétorické schopnosti.

Ž: Nevravím, že sa debata nemôže zamotať a ocitnúť sa vo vysvetľovaní pojmov, ale s tým by mal každý debatujúci rátať. Keď sme pri odbornosti, povedz, budú debatovať ľudia rovnakej obce, alebo obce rozdielnej.

D: To záleží od témy, či skôr od očakávaného výsledku uvádzajúca témy.

Ak budem chcieť počuť názor vysokej odbornosti v oblasti astrofyziky alebo vzorcov, pôjdem za erudovanou spoločnosťou. Ak budem potrebovať odborný politologický názor, pôjdem za erudovanými politológmi, a nevytiahnem tému politiky v nie odbornej spoločnosti. Ak však budem chcieť počuť názory na trh so zámerom, aby som zistil, čo v spoločnosti chýba, aby som na tom mohol začať podnikať, nepôjdem nutne len za ekonómom, ale aj za pracovníkom v továrni, ktorý môže mať odlišné názory a túžby a potreby.

Ž: Som rád, že chápeš. Teda, ak máš tému, s ktorou potrebuješ debatovať, sám určíš, aký výsledok očakávaš a po ktorom prahneš, a podľa toho vyhladáš debatníka. Povedz, keď sme určili jazyk, voľnosť debatnej témy, ktorá teda môže byť akákoľvek, nie však v akejkoľvek spoločnosti, čo potrebujeme ešte v rámci samotnej debaty určiť.

D: Výsledok?

Ž: Predbiehaš.

Pravidlo voľného názoru

Ž: Jestvuje ešte jedna záležitosť, ktorej by som chcel venovať našu pozornosť. Nazvime to akousi odosobnenou otázkou. Povedzme, že máš istý obnos skúseností, ktoré ako svoje najosobnejšie veci nesieš neustále so sebou. Tak, ako môžeš kdekoľvek v živote naraziť na niečo, čo ti pripomenie niečo už odžité, myslím, že je obycajné, že sa ti to stane i v rozhovore. Môže sa často stať, kedy si pri rozhovore spomenieš na iný rozhovor s niekým s úplne odlišným názorovým obsahom.

D: Stáva sa to bežne. Nemusí ísť len o filozofický rozhovor. V laickom rozhovore sa to vyznačuje začiatkom: „Nieкто známy mi vrazil...“ alebo niečo podobné. Štylistika začiatku tohto fenoménu je rôznorodá, ale princíp je ten istý.

Ž: Presne tak. Princíp ostáva. Princíp posúvania informácií, kedy sa nestávaš reprezentantom myšlienky, ale jej premostením z minulého rozhovoru do tohto prítomného. Nevravím, že to potrebuje využiť každý, toto poukázanie na iný názor či síce osobný nesúhlas alebo nestotožnenie, ale potrebu vyjadriť ho, aby sa debata posunula ďalej, respektíve aby sa posilnil už názor tvrdený alebo kontrujúci. Verím, že je mnoho ľudí s takým vlastnostným vybavením, že prezentuje názory iných, aj keď s nimi nesúhlasí, len z dôvodu zvedavosti. Avšak, mnohí by sa mohli cítiť, aj v spoločnosti debatujúcich s vedomím odosobnenia, aké sme v úvode vytvorili, strpčujúco. Preto zavedme frázu, trebárs: „Jestvuje voľný názor...“, ktorý nahrádza to „počul som niekde,

že...“ alebo „môj známy vravel...“ bez toho, aby musel človek vymýšľať zdroje onoho názoru, ktorá bude predchádzať niečomu, čo sme len postrehli, lebo je obyčajné, že vo veku všadeprítomných informácií zahliadneme aj to, čo nechceme. Teda zachováme akúsi neutralitu, neprisúdime ju započutému, ani niekde prečítanému. Jednoducho to skľúbime do množiny informácií bez toho, aby sme im hneď dokázali priradiť význam. Bolo by, z môjho hľadiska, smutné vzdať sa niektorej odchýlky rozhovoru, ktorej výsledkom môže byť ďalšia vetva produktívnej debaty len z dôvodu, že sa bojíme, ako bude náš príspevok bez zdroja vnímaný.

D: Ale povedz mi jednu vec, a tým chcem skôr rozšíriť definíciu tvojho pravidla. Čo ak si na zdroj práve naopak, spomínam, avšak sám neviem o erudovanosti zdroja, odkiaľ to mám. Môžem to použiť i v tom prípade?

Ž: Som rád, že sa na to pýtaš. Sám som sa k tomu chcel dopracovať.

Dôveryhodnosť

Ž: Odpovedz mi. Predstav si, že si adoptuješ vyslabnuté šteňa. Nechceš ho však hneď vypustiť von do sveta, kde by sa mohol zraniť na nerovnom povrchu, ale najprv mu podkladáš v pohodlí domova, na rovnom povrchu, prekážky, aby sa naučil chodiť. Pričom si stále pri ňom, dávaš pozor ako kráča, pomaly zväčšuje prekážky, aby sa prispôbil. Učíš ho chodiť najprv doma, kde mu nehrozí okrem samotnej prekážky nič viac, pričom mu venuješ plnú pozornosť. Myslíš, že je to potenciálne správny postup?

D: Zdá sa mi prijateľnejší pre psa.

Ž: Prekážky, nech ich vníma akokoľvek, sú len napodobeninou prekážok, ktoré by ho v rovnakej alebo inej podobe a forme mohli stretnúť tam vonku. Keď sa však už s nimi stretne, bude pripravený. Nebude ich vidieť ako niečo nové, nové výšky, nebude robiť nepoznané pohyby. Je tak?

D: Áno.

Ž: Nezáleží teda, z akého predmetu sú tie prekážky, ide o schopnosť toho psa byť prispôsobivý. Majú byť len prostriedkom spoznávania psa so svetom. Lebo to, čo poznáš, je pre teba jednoduchšie zvládnuť, respektíve sa na to pripraviť, než to, čo nečakáš. Je tak?

D: Máš pravdu. A ako to teda súvisí s našou debatou?

Ž: Nezáleží teda na tom, či sú prekážky rovnakého pôvodu, ako tie vonku, takže nemusíme ich skúmať a hľadať zdroje, formy, látky, pokiaľ splňajú to, čo chceme, a teda sú prípravou. Vystavme prosím aj naše myšlienky podobnej

skúške. Kladme myšlienke v rámci debaty rôzne prekážky, otázky, alebo vytvárajme myšlienkové obrazy bez nutnosti uvedenia zdroja. My nechceme bojovať proti sebe, my chceme spoločne k niečomu dôjsť. Teda ak si myslíš, že nejaký názor alebo esej, alebo trebárs slovo, mohlo kontrovať značnou mierou preberanej myšlienky, povedz ju, samozrejme, s využitím nášho pravidla, aby sme sa viac nemuseli zapodievať, a použime tieto hoc len napodobeniny len preto, aby sme spoznali možné úskalia nášho problému.

D: Myslím, že podľa toho by sme mohli spoznať toho debatujúceho, ktorý chce skutočne mať v cieľi nepriestrelnú myšlienku alebo metódu, a tých, ktorí sa len prišli chvastať rannými dumkami a skôr sa snažia svoj názor prezentovať bez akejkolvek debaty a na podobné ti odpovedia slovami *neoverené zdroje ignorujem* alebo *to si určite teraz vymýšľaš*. Samozrejme, je nutné poznať pravú mieru, dokedy je to realizovateľné či dosť podobné tomu, čo nás môže vonku stretnúť, a odkedy začínajú vznikať len násilné konštrukty kontrujúce všetko, čo sme doposiaľ povedali. Nemôžeme na nápad energie zo slnka povedať, že v Európe v najbližších desiatich rokoch naskytnie desaťročná noc, ktorá by mohla našu myšlienku slnečnej energie a jej využívanie úplne znemožniť. Takéto konštrukty, myslím, spozná hneď každý.

Ž: Páči sa mi, že posúvaš moje myšlienky. Samozrejme, je len prijateľné voči všetkým debatérom a pre hojnosť a dobro neskoršieho výskumu dotyčného zvedavého, aby sa vedel aspoň nejako dopracovať k tomu, čo si ty zabudol, ale predpokladám, že to je záležitosť hlbavosti v knihách. Povedz, čo ďalej by sme si mali prejsť v rámci debaty?

D: Myslím, že sme začiatok debaty a jej priebeh určili. Teda aspoň definične. Nebudeme sa, myslím, zaoberať tým, že či je lepšie dvíhať ruky, alebo písať otázky na papier, alebo využiť moderné vymoženosti a riešiť to otázkami, ktoré sa neskôr premietnu na plátne. Taktiež sme určili pravidlá jazyka (využitelnosti slov) a pravidlo voľného slova, ktoré teda rieši záležitosť neovereného zdroja a myšlienky, ktorej sa osobne nedržíme. Ako povedal Aristoteles: múdry je ten, kto dokáže prezentovať myšlienku bez toho, aby ju prijal. Myslím, že si ty pri definovaní tohto pravidla vychádzal z Aristotela.

Ž: Nie zle vravíš.

D: Preto si myslím, že posledné, čo nám ostáva určiť, je výsledok debaty. I keď, v tomto si nie som správne istý, čo by to malo byť. Hlavou sa mi mihotajú myšlienky o vyvodení nejakého záveru, ale neraz som bol svedkom otvoreného konca bez toho, aby sa vôbec k niečomu dopracovalo, pričom zo samotnej debaty a jej priebehu som mal príliš dobrý dojem. Ale nemôžem povedať, že sme sa nepohli.

Ž: To je ono. *Nemôžeš povedať, že ste sa nepohli*. Niektoré témy môžu byť tak bohaté, že ich nemožno ani za desať hodín sústavného rozhovoru objasniť. Je ale podstatné, že sa vykonáva akýsi myšlienkový posun. Ak je na začiatku otázka využitia vodného toku, a na konci množina alternatívnych metód, tak to môžeme považovať za posun.

D: Mám však pocit, že za posun môžeme považovať aj hádku, že k čomu je to vôbec dobré.

Ž: Lenže debatéri sa touto záležitosťou preluskajú. Myslíš, že ak by niekto prišiel s otázkou využitia vody ako energie, hľadali by sa odpovede, alebo prečo by to robiť nemal, alebo akú postupnosť vidíš?

D: Ja by som rozhodne stál na strane tých, ktorí sa budú snažiť nájsť spôsoby. Kritizoval by som neskôr, so zámerom posilnenia. Najprv by som sa snažil nájsť spôsoby, potom by som sa snažil vytvoriť ucelený spôsob a až tomu predhadzovať prekážky v podobe myšlienkových pochodov alebo, povedzme, debatérsky akceptovateľných hádok.

Ž: Myslím, že každý debatér spozná, či je ním predložená otázka obliehaná útokmi, ktoré ju majú vypracovať k lepšej, a ktoré ju majú zatradiť pre dôvody, ktoré sú snáď známe len tomu, kto to robí. A veruže, tých dôvodov môže enormné množstvo – byť od ega po peniaze.

D: Bohužiaľ.

Ž: Môžeme teda na základe toho povedať, že výsledkom debaty má byť myšlienka, teória, rozuzlenie a odpovede. Teda kolektívne hľadanie výsledku v teórii, ktoré by sa malo presunúť či vyústiť do praktického využitia jednotlivca. Lebo debata nie je ničím iným než kolektívnym riešením problému. Debata je nástrojom filozofie, spôsobom, ako využiť filozofiu v každodennom živote. Takouto štruktúrou debaty sme poukázali na jedno z najlepších využití filozofie v dnešnom svete. Akousi dokonalou filozofickou debatou.

D: Myslím si, že je teraz správne pripomenúť ti, čo si mi na začiatku povedal. Už chápem, prečo debata, alebo jej zrodzenie, začína pred vstupom do debatnej miestnosti. Avšak poznamenal si, že v nej ani debata nekončí. Myslíš tým?

Ž: Myslím tým, čo som práve povedal. Debata je vyústenie teórie do záveru, ktorý sa pretaví v praktickosť. Ak potrebuješ kritický pohľad na množinu škôl, výsledkom bude, že svoje dieťa prihlásiš na zrejme tú najlepšiu školu, lebo si tento návrh predstavil skupine ľudí, ktorá mala rôzne skúsenosti a rôzne názory, tvoj návrh bol podrobený najvyšším súdom, a napokon zvíťazil. Praxou je prihlásenie dieťaťa.

D: Ale predsa výmer škôl môžem počuť i v krčme, čo sme na začiatku určili, že nie je správnou filozofiou, alebo v debatnom krúžku, dajme tomu.

Ž: Lenže krčmová filozofia je o tom, že ti jeden človek povie, že tá škola je zlá, sám nebude vedieť prečo, a možno ti aj odpovie, že sa tam stalo to a to, ale ani pôvod a dopad toho nebude poznať, lebo nezistoval všetko. Nepoužil filozofiu, ako ju vidím ja. Ja si myslím, že filozofia nie je výsledok, ale príbeh. Poznáva všetko, čo sa daného existujúceho dotýka – súcna, ak to chceš odborne. Pozná začiatok, príbeh, dopad, pokračovanie, faktory, ktoré zapôsobili pri zrode, ktoré udávali príbeh, množinu vecí, ktoré to ovplyvnilo. Rozdiel medzi jednoduchým rozhovorom a zmysluplnou debatou je ten, že debatujúci sú si vedomí, že jav sa nedeje len sám o sebe. Jednoduchá prechádzka nám môže byť príkladom. Povedz, ak sa niečo udeje, povedzme prepadnutie. Výsledkom je správa o postave A, ktorá ublížila postave B spôsobom C. Tu sa mnohí zastavia, informáciu prijímú a považujú ju za úplnú, bohužiaľ, pomnoho je následkom toho neočistené myslenie ako sme na začiatku spomínali. Lebo A má svoje *prečo*, B má svoje *čo potom a prečo* a C má svoje opodstatnenie, prečo bolo práve takto vykonané. Prečo A vykonalo to, čo vykonalo, a prečo práve spôsobom C, prečo sa B ocitlo tam, kde mu bolo ublížené, čo nepovažujeme za častý dôvod, ale nemôžeme zanevrieť na možnosť, že niekedy neboli ani spôsoby B rozumné, čo môže byť ďalším faktorom D, a aký to malo vplyv na B.

D: Predostrel si mi veľmi vzdialené formy myslenia.

Ž: Formy rozboru situácie. Ak postrehneš takúto prítomnosť, vedz, že si v správnej spoločnosti debatujúcich. Preto sú debaty tak zdĺhavé, lebo niekedy sú nútené pitvať jednotlivé diskutujúce témy.

D: Vidím, že my sami sme rozobrali začiatok, príbeh i koniec debaty. Môžem s istotou povedať, že debatujem so správnym človekom.

Ž: Nemôžem povedať nič iné len to, že je mi cťou.

***

Príhovor k forme

Aby som predišiel možným špekuláciám, dávam si za povinnosť ozrejmiť, prečo som zvolil formu dialógu, aj keď nie je tak bežnou v prípade novodobej filozofie. Prvým dôvodom, prečo som zvolil takúto formu, bolo uvoľnenie atmosféry čítania, a teda samotné pozadie (príchod a stretnutie starých zná-

mych v Ženeve) nemá žiaden dopad ani ovplyvňujúci fakt na samotné obsahy dialógov. Mojmým zámerom bolo filozofiu „obohatiť o život“.

Postupnosť zavádzania pravidiel alebo uvádzania faktorov som ušetril od pojmových filozofií, nakoľko som nepovažoval za nutné osvetľovať definične pojem *debata* alebo *dialóg*. Ak sa na to pozerám spätne, vytvoril som z môjho hľadiska ľahšiu formu filozofického dialógu. Snažil som sa vyvarovať využívaniu odborných pojmov pre čitateľnosť širšou čitateľskou obcou.

Neskrývam inšpiráciu Platónovou formou dialógu a je pravdepodobné, že niektoré postupy, ktoré som využil (kladenie otázok, vytváranie iných obrazov pre použitie na vysvetlenie), sa môžu podobáť.

Formu som použil, ako som povedal, pre spríjemnenie čítania, aj ako možnosť zasiahnuť do filozofického rozhovoru hlasom druhej postavy.

Lukáš Jurík

student Katedry filozofie, Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Šrobárova 2, 040 01 Košice, Slovenská republika
lukas.jurik94@gmail.com

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

